

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio III. Vtrum visio Dei sit vel esse possit comprehensua.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

potentia & est ordo essentialis ad illas, ergo specie differt ab altera illa visione. Confirmatur quia si essent duae visiones quarum una patre exprimeret sine filio, altera filium sine patre, distinguerentur specie, ex eo præcisè quia diuersos haberent ordines transcendentales.

Secundò, si daretur forma intellectualis quæ ex sua natura esset principium intelligendi, & appetendi: altera verò esset tantum principium intelligendi, distinguerentur specie, quia una careret ordine transcendentali, quem haberet altera, ergo duae visiones differunt specie, propter ordines transcendentales diuersos.

Tertiò, visio quæ cognoscit creaturas in omnipotentia, exprimit in modo cognoscendi omnipotentiam diuerso modo quam illam exprimat visio quæ non cognoscit creaturas, ergo illa visiones differunt etiam obiectis formalibus primarijs, imò visionem quæ diuersas cognoscit creaturas, diuersa cognoscunt attributa Dei, sed huiusmodi visiones diuersa cognoscunt attributa Dei, ergo specie differunt.

Conclusio. Dico tertiò, visiones Dei, quæ terminantur ad creaturas specie diuersas differunt perfectione indiuiduali non autem specificè, si autem terminarentur ad unam personam sine alijs vel ad unum attributum sine alijs specie differrent.

Primæ partis ratio est quia, illud inter visiones ponere non potest distinctionem specificam quod non specificat visiones; sed creaturæ visæ in verbo, cum sint obiecta solum materialia, & secunda, non specificant visiones: ergo quando idem videtur obiectum primarium, etiam si diuersa videantur obiecta secunda, semper visiones sunt eiusdem speciei, cum solum obiectum formale visionum illas non specificet cum autem diuersitas illa visionum non sit tantum numerica (vt dixi) debet esse substantialis sed indiuidualis.

Secunda pars euident est: quia vbi sunt obiecta primaria diuersa, ibi sunt visiones diuersæ formaliter & specificè; sed si visiones ad diuersas terminantur personas, vel ad attributa diuersa, habebunt diuersa obiecta formalia: ergo erunt diuersæ.

Solutio primæ dubitandi. Ad primam Resp. visionem habere ordinem transcendentalem primarium, & formalem ad obiectum primarium, & formale: ordinem autem secundarium, & materiale duntaxat ad obiectum secundarium, & materiale. Quamuis autem vterque ille ordo sit essentialis visioni, non sequitur tamen visiones specie differre, per ordines esenciales secundarios duntaxat & materiales, quia sicut obiectum secundarium, & materiale non constituit visionem in sua specie, sic ordo ille secundarius, & materialis, vel potius secundariò tantum essentialis, & materialiter, non dat diuersitatem nisi materiale: ordo ergo quem visio Dei habet ad obiecta secunda, essentialis est sed materialiter, & secundariò, idè non variat speciem visionum, vnde.

Ad confirm. Resp. visiones illas differre specie quarum una respiceret patrem, altera filium; nam illæ habent obiecta primaria diuersa atque adèò transcendentales ordines formaliter diuersos & primariò. Ad argumentum ergo totum, illa maior distinguitur, illæ visiones specie differunt quarum una ordine transcendentali caret, quem habet altera, si sit ordo essentialis, primariò & formalis concedo: si sit ordo essentialis secundariò & materialis, nego.

Solutio secundæ. Ad secundam eadem Responsio est: nam forma illa quæ principium esset intelligendi simul & appetendi, & illa quæ principium esset duntaxat intelligendi, haberent ordines ad diuersa obiecta formalia, idèò specie differrent, visiones autem ad diuersas

creaturas habent ordinem ad diuersa tantum obiecta materialia.

Instabis, vbi est essentia diuersa ibi est species diuersa, sed vbi est ordo essentialis diuersus, est diuersa essentia, ergo & species diuersa.

Resp. disting. maiorem vbi est essentia formaliter, & primariò diuersa est species diuersa concedo: vbi est essentia materialiter solum, & secundariò diuersa ibi est species diuersa nego.

Ad tertiam Resp. eandem semper distinctionem recurrere, visio quæ in omnipotentia diuersas exprimit creaturas, exprimit omnipotentiam diuerso modo, formaliter & primariò nego: diuerso modo materialiter & secundariò concedo, similiter illæ visiones specie differunt quæ diuersa exprimunt attributa Dei primariò & formaliter diuersa concedo, diuersa materialiter tantum & secundariò nego: cum cognoscuntur diuersæ creaturæ in Deo, non cognoscuntur necessariò attributa primariò diuersa sed tantum secundariò rationes eiusdem attributi, vt supra dixi.

SECTIO III.

Utrum visio Dei sit, vel esse possit comprehensua.

Certum est primò comprehensionem sumi aliquando improprie, aliquando proprie: sumpta improprie significat aliquando cognitionem quantumque intellectus euidentem, vt possit comprehendere cum omnibus sanctis, id est euidenter cognoscere: aliquando ademptionem, seu assequutionem finis intenti, vnde beati omnes dicuntur comprehensores, & inter doctores Beatitudinis una est comprehensio. Proprie autem sumpta comprehensio, significat illam cognitionem, quæ sic adæquata est obiecto cognito, vt nihil in eo sit quod lateat cognoscentem, id est ita vt nihil in obiecto sit cognoscibile, quod ab ea cognitione distinctè non attingatur. Hanc autem veram esse significationem comprehensionis primò probari potest ex analogia comprehensionis corporæ ac localis: loco enim dicitur comprehendi corpus, quod sic est intra locum adæquatè, vt nihil eius sit extra illum locum. Deinde sic omnino explicant S. Patres, præsertim Augustin. epist. 112. c. 8. *Aliud est (inquit) videre, aliud comprehendere, quandoquidem id videtur quod presens vnicuique sentitur: totum autem comprehenditur videndo, quod ita videtur vt nihil eius lateat videntem*, alibi etiam vocat plenam & perfectam cognitionem vt in quæstione de Trinit. & optimè 112. de ciuit. c. 18. ostendit adæquationem hanc obiecti, & cognitionis, *quidquid (inquit) scientiâ comprehenditur, scientis cognitione fitur*, id est ita adæquatur vt nihil obiecti sit extra, sed cognoscatur totaliter, aliorum patrum eadem mens est vt patebit infra.

Certum est secundò, eas ad comprehensionem conditiones necessariò requiri, quæ necessariæ sunt vt cognitio sit omnino adæquata obiecto intelligibili cum autem in obiecto alia sit perfectio extensiuæ quia obiectum plures habet perfectiones saltem ratione distinctas: alia intensiuæ quia eadem perfectio obiecti v. g. sapientia, plures, vel pauciores habet gradus virtuales, atque adèò imperfectius vel perfectius potest intelligi: propterea duas conditiones vera comprehensio requirit, prima est vt adæquet intelligibilitatem obiecti extensiuam, adèò vt nihil sit in obiecto vel formaliter vel eminenter quod non cognoscatur vnâ & indiuisibili cognitione: secunda vt adæquet intelligibilitatem intensiuam id est cognoscat obiectum quantum illud est cognoscibile quod sanè quid sit difficillimè video explicari: nam illud quantum est cognoscibile vel significat aliquid se tenens ex parte

Solutio
tertiæ.

Compre-
hensio
quid sit.

Triplex
conditio.

parte obiecti, & sic significat tantum quod significabat prior conditio, quod nihil sit in obiecto, quod non attingatur: vel significat perfectionem ipsius actus, & sic sensus erit quod comprehensio debeat esse cognitio intensissima & perfectissima quæ de obiecto aliquo potest haberi, vt volunt nominales. Vnde sequeretur formicam esse tam incomprehensibilem quam Deum, cum nulla sit cognitio creata formicæ, quæ non possit dari perfectior, vel sensus erit quod principium cognoscens debeat esse tam perfectum, quam obiectum cognitum, vt videntur dicere quidam recentiores, quæ interpretatio inutilem reddit quæstionem de incomprehensibilitate Dei per creaturas, cum euident sit nullam cognitionem creatam esse posse tam perfectam, ac perfectus est Deus, vel sensus erit ille quem habet Arrubal. vt cognitio sit tam clara, & euident quam res est ex se intelligibilis, quod videtur non esse necessarium ad comprehensionem, cum hoc non sit necessarium, vt omnia cognoscantur quæ sunt in obiecto.

Verum constabit ex his quæ postea dicam quid significet cognoscere obiectum quantum est cognoscibile, ita nimirum vt illud (quantum) partim se teneat ex parte obiecti, & significet cognosci singulas Dei perfectiones, secundum omnes gradus virtuales intensiōis quos habent, partim se teneat ex parte cognitionis, quæ totam perfectionem claritatis, & intensiōis habeat ad quam obiectum ipsum mouere potest. Hoc enim est adæquare perfectionem intensiuam ipsius obiecti.

His positis celeberrima inter Theologos difficultas est vtrum visio illa Dei clara & intuitiua de qua dixi hactenus, sit vel certe diuinitus esse possit comprehensiuæ & adæquata vbi video tria posse queri. Primum vtrum reuera implicet vt visio aliqua Dei creata sit comprehensio. Secundum vtrum id implicet ex eo quod adæquari non possit perfectio extensiuæ Dei. Tertiū vtrum id implicet quod adæquari non possit perfectio intensiuæ.

§. I.

Vtrum visio aliqua creata, vel creabilis possit esse Dei comprehensio.

Anomæi. Incomprehensibilitatem omnimodam Dei negant iam olim Eunomius & Anomæi, vt referunt Basilii, Nazianzen. Chrysost. alij vt Fulgentius, & Hugo, Victorinus, animæ Christi tribuere videntur omnimodam Dei comprehensionem: Denique Valsequez licet Theologicè certum putet comprehendi non posse Deum, negat tamen id esse de fide.

Triplex dubitatio. Ratio dubit. esse potest primum, quia omne ens simplex aut totaliter cognoscitur, aut ignoratur totaliter, Deus est ens summè simplex, & non ignoratur totaliter, ergo cognoscitur totaliter quod est comprehendi. Confirmatur quia beati (vt diximus) vident omnia quæ sunt actu in Deo, ergo nihil est in Deo quod eos lateat.

Secundum, Deus non est magis incomprehensibilis, quam inuisibilis, sed ita est inuisibilis per vires naturæ, vt per potentiam obedientialem sit visibilis, ergo per potentiam etiam obedientialem eleuari potest creatura vt Deum comprehendat.

Tertiū, nulla ratio probare potest impossibilitatem huius eleuationis, vel enim illa peteretur ex eo quod cognosci non possint omnia quæ sunt in Deo, & hoc non probatur esse impossibile: vel ex eo quod nulla cognitio creata possit, esse tam perfecta in ratione cognitionis quam Deus est perfectus in ratione cognoscibilis, & hoc non probatur esse necessarium.

Conclusio negans. Dico primum, nulla est possibilis creatura cuius intellectus eleuari diuinitus possit ad Deum compre-

hendendum & videtur esse omnino certum ex fide, ita cum S. Thoma, Bonauent. & Scoto censent vnamiter Theologi ferè omnes.

Primum enim euidenter id exprimitur in scripturis psalm. 17. *Posuit tenebras latibulum suum* ex quo loco incomprehensibilitatem Dei probat Nazianz. orat. 1. *Deum abyssus operit, cuius tenebre latibulum sunt*, psalm. 138. *Mirabilis facta est scientia tua ex me*, vt egregie ponderant Chrysost. homil. prima de incomprehensibili natura Dei, & Athanas. epist. ad solitarios, 1. ad Timoth. 6. *lucem habitat inaccessibilem*, vt idem expendit Chrysost. homil. 3. Theodoret. in eum locum, Eccl. 1. *sapientiam Dei precedentem omnia quis investigauit*: Concluditque vnus est altissimus, creator omnipotens, & rex, &c. Ierem. 32. *magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu*, Iob. 11. *forſitan vestigia eius comprehendes, & vsque ad perfectum omnipotentem reperiēs*, vt optinè interpretatur Gregor. 1. 27. Moral. cap. 4.

Secundum accedit Patrum suffragium, Cyprianus in prologo de operib. Cardinalib. *Nec* (inquit) *immensitatis eius profundum, vlla creatura, vel celestis, vel terrena metitur*. Minucius in Octauio. *Deus* (inquit) *nec videri potest, visu clarior est, nec comprehendi potest nec aestimari, sensibus maior est, insinatus, immensus, & soli sibi, quantus est, notus*. Tertullianus in Apolog. c. 17. *inuisibilis est etiam si videatur, incomprehensibilis, etiam si per gratiam representetur: inestimabilis est humanis sensibus aestimetur, adeo verus, & tantus est. Ceterum quod videri communiter, quod aestimari potest minus est oculis quibus occupatur, & manibus quibus contaminatur, & sensibus quibus inuenitur, quod verò immensum est soli sibi notum est. Hoc quod est, Deum aestimari facit, dum aestimari non capit, & ne dicas loqui Tertullianum de eo quod potest fieri naturaliter, Deus est incomprehensibilis* (inquit) *etsi per gratiam representetur*, alios omitto.

Tertiū, enim Concil. Lateranensi cap. firmiter aperta definitio est, Deum esse immensum, æternum, incommutabilem, incomprehensibilem, nam de illis omnibus attributis loquitur æqualiter: ergo signum est Deum eodem modo esse incomprehensibilem quod est incommutabilis, & æternus, sumi autem incomprehensibilitatem in sensu in quo eam sumunt communiter scholastici patet ex sequenti capite, vbi dicit Concilium se illam in eo sensu sumere, in quo sumit illam Petrus Lombardus & scholastici, ergo ex mente concilij patet esse omnino de fide quod Deus à nullo intellectu creabili comprehendi potest vt merito pronunciatum sit à Chrysost. hom. 2. *Manifestum esse insaniam, minimèque ferendam dicere Deum nos posse cognoscere, sicut ipse se nouit*.

Quartum, ratio tamen Theologica quæ id efficaciter probet difficilis est. Argumentantur aliqui cum Caietanò quia cognitio essentialiter finita non potest esse adæquata obiecto infinito; cognitio quælibet creata est essentialiter finita: ergo non potest esse adæquata obiecto infinito, cuiusmodi est Deus, ergo non potest esse comprehensiuæ. Hæc ratio nihil probat quia dici posset satis esse, ad comprehensionem vt cognitio adæquetur obiecto in ratione obiecti, quamuis ei non adæquetur in ratione entis. Deinde inquit Recupitus, cognitio comprehensiuæ, & obiectum quod comprehenditur debent esse in eodem ordine specifico abstractionis à potentialitate & à materia, alioqui obiectum non adæquatur à cognitione. Sed hoc probari vix potest præsertim si agatur de potentia obedientiali & inde sequeretur quod Angelus superior comprehendi non posset ab Angelo inferiore, ijs igitur & alijs huiusmodi omissis.

Ratio proponi hoc modo potest, nulla creatura possibilis comprehendere potest Deum etiam prout

Scripturæ.

Patres.

Concilium
Lateranense.Rationes
minus effica-
ces.Efficax
ratio.

eleuata, si non possit eius cognitio esse adæquata perfectioni eius tum extensiuæ tum intensiuæ, sed nulla creata cognitio potest adæquare perfectionem extensiuam, aut intensiuam, Dei, ergo nulla cognitio creata potest esse comprehensiuæ. Vtraque propositio examine indiget quoad vtramque partem, de qua mox dicam.

Solutio
dubitatio-
num.

Ad primam Resp. ens summè simplex quod est virtualiter multa posse cognosci partialiter, & ignorari partialiter. Imò aliud est cognosci totum, aliud totaliter cognosci. Quamuis omnia cognoscerentur quæ sunt in Deo, non sequeretur tamen comprehensio, quia non cognosceretur totaliter vt statim constabit.

Ad secundam Resp. negando Deum eo modo esse incomprehensibilem, quo est inuisibilis vt patebit ex sequentibus vbi respondebitur etiam ad tertiam.

§. II.

Utrum implicet Dei comprehensio ex eo quod adæquari non possit perfectio extensiuæ Dei.

Primum itaque rationis allatæ membrum erat: esse necessarium ad Dei comprehensionem vt cognoscantur omnia quæ sunt in Deo tum formaliter tum eminenter, atque ita vt cognoscantur omnes creaturæ possibiles, & omnia decreta Dei atque aded futura omnia, & existentia. Hoc autem esse impossibile quod vtramque difficultatem habet non leuè.

Prima du-
bitatio.

Primo, enim creaturæ non sunt aliquid Dei, ergo potest sine illis cognosci adæquatè Deus. Deinde comprehendi potest Deus quamuis non cognoscantur omnia possibilia, si causæ creatæ possunt comprehendi quamuis non cognoscantur omnes effectus ab eis producibiles; sed causæ creatæ comprehendi possunt sine suis omnibus effectibus, alioqui nullus Angelus posset se ipsum comprehendere, quia non potest cognoscere suas omnes cognitiones, ergo Angelus tam sibi ipsi erit incomprehensibilis quam Deus. Imò nec ab alio Angelo comprehendi poterit; si enim Gabriel comprehendatur à Michæle, poterit Gabriel cognoscere hanc sui comprehensionem, atque ita illa cognitio cognoscat se ipsam. Denique Angelus, si comprehendat formicam cognoscere debet infinitos effectus quos per potentiam naturalem, aut obedientialem producere illa potest.

Secunda
dubitatio.

Secundo, si eo magis penetraretur Deus, quo plures cognoscuntur creaturæ, sequeretur non posse cognosci creaturas infinitas in Deo nisi per cognitionem infinitam, quod communiter non admittitur; quia si potest finitâ cognitione cognosci Deus infinitus, possunt finitâ cognitione cognosci creaturæ infinitæ. Probatur tamen maior tunc cognoscitur Deus cognitione infinitâ quando infinitè penetratur, sed cum infinitæ cognoscuntur creaturæ in Deo infinitè Deus penetratur, vt constat ex supra dictis, ergo si cognoscantur infinitæ creaturæ, cognitio est infinita.

Tertia du-
bitatio.

Tertio, nulla ratio probat esse impossibile, vt cognoscantur omnia possibilia, & omnia tum futura, tum existentia in Verbo, ergo ex eo capite non implicat comprehendi Deum. Probo antecedens tota ratio quæ affertur est, quia nulla visio potest videre se ipsam sed visio beata necessariò cognoscat se ipsam alioqui non esset perfecta beatitudo, quæ debet cognoscere se perpetuò duraturam. Deinde non implicat vt potentia intellectiuæ cognoscat se ipsam, etiam si dicat ordinem transcendentalem ad obiectum, ergo etiam cognitio cognoscere potest se ipsam etiam si ordinem habeat ab obiectum. Imò cum dico Deus cognoscat omnia possibilia cognitio cognoscat se ipsam, cum ipsa sit vnum ex possibilibus. Deniq; sequeretur quod etiam in Deo cognitio esse non posset directâ simul,

& reflexa, quia etiam in Deo implicat vt eadem cognitio sit prior seipsa, & darentur reflexiones actu infinitæ.

Dico primò, ad Dei comprehensionem requiritur cognitio creaturarum omnium possibilium in Verbo, quæ cognitio est simpliciter impossibilis. Ita communiter Theologi cum S. Thoma hic art. 8. & 3. p. q. 10. art. 2. Bonauent. in 3. distict. 14. quæst. 3. art. 2. Scot o quæst. 2. Suarez, Vasque.

Conclusio

Primæ partis Ratio difficilis non est, quia necesse est ad comprehensionem, vt nihil Dei lateat cognoscendum, sed si non videantur creaturæ omnes possibiles, aliquid erit Dei quod lateat cognoscendum, nam id quod continetur eminenter in Deo est aliquid Dei, imò & respectus omnes quos habet Deus ad creaturas sunt aliquid Dei, idæ omnes sunt aliquid Dei; potentia Dei prout factiuæ singulorum in particulari est etiam aliquid Dei; sed cognosci ea non possunt quin cognoscantur saltem abstractiuè creaturæ omnes possibiles ergo vt Deus comprehendatur illæ cognosci debent. Confirmatur quia tunc causa comprehenditur quando penetratur perfectissimè, sed si non cognoscantur omnes effectus ab ea producibiles, non cognoscetur, neque penetrabitur modo perfectissimo, ergo non comprehendetur. Et hæc etiam Ratio probat debere cognosci ad comprehensionem Dei omnia futura, & existentia quæ negabam videri vi visionis Dei. Probatur quia implicat perfectè comprehendi Deum, quin videantur omnia quæ sunt actu in Deo, sed omnia decreta libera sunt actu in Deo, & scientia omnium futurorum ac existentium ergo qui comprehendit Deum, debet videre omnia Dei decreta, & omnem illam scientiam, sed implicat videri decreta singula, & scientiam totam visionis quin cognoscantur omnia futura & existentia; ergo illorum etiam cognitio ad comprehensionem necessaria est. Etiam si verè dixerim essentiam Dei non magis penetrari quoad perfectionem essentialiam cognito decreto liberos nam cum hoc etiam sit in Deo, non potest comprehendi Deus quin illud etiam cognoscatur, cum ad comprehensionem exigatur penetratio essentia quoad omnia quæ sunt in ipsa.

Implicat
cognosci
omnia
possibilia.

Secunda pars quod huiusmodi cognitio omnium possibilium, & existentium sit impossibilis probata est fusius tertia parte. Ratio autem erat præcipua, quia illa cognitio quæ videret omnia possibilia, & existentia distinctè, se ipsam etiam distinctè ac in actu signato videret. Quod esse impossibile ostendebam, cum Scoto, Gabriel. Ocham. Hurtad. Recupit. contra Suarem, Salam, & multos recentiores.

Probatur autem breuiter, quia omnis cognitio creata refertur transcendentaliter ad obiectum non solum primarium, sed etiam secundarium; implicat enim vt obiecto mutato, immutata maneat, sed implicat vt aliquid ordinem dicat transcendentalem ad se ipsum, ergo implicat vt cognitio creata reflexè cognoscat se ipsam. Deinde implicat vt aliquid sit prius se ipso, sed obiectum est prius cognitione, cum sit forma extrinsecè specificans cognitionem saltem secundariò, si non sit obiectum primarium, & sit etiam mensura cognitionis; mensuram autem certum est esse priorem mensurato: ergo non potest aliquid esse cognitio sui ipsius. Præterea implicat aliquid esse tendentiam ad se ipsum alioqui esset terminus simul & via quod implicat, sicut implicat vt aliquid simul sit in via, & in termino via. Neq; recurrere licet ad diuersas formalitates, sic enim erunt admittendæ in eadè cognitione formalitates actu infinitæ. Nam cognitio prout est terminus distinguitur à se ipsa prout est via, & cognitio vt directâ distinguitur à se ipsa prout est reflexa, vnde sequitur processus infinitus. Nam cognitio prout est terminus formaliter, cognoscat, ergo per aliquid

quid distinctum formaliter, illud distinctum cognoscitur, ergo rursus per aliquid distinctum, & sic in infinitum. Rursus dabitur cognitio extra collectionem omnium cognitionum quod implicat. Nam datur per te cognitio cognoscens omnes cognitiones, sed ut sic distinguitur formaliter ab omni cognitione, ergo datur formaliter aliqua cognitio extra omnem cognitionem. Denique argumentum Recupiti est etiam efficax, implicat intellectio identificata cum intellectu creato, ut probabo in materia de Angelis, ergo implicat intellectio identificata cum re intellecta, tota enim ratio cur intellectio identificari non possit cum intellectu est quia intellectus est aliquid prius, & causa intellectus: quod etiam conuenit obiecto ut ostendi.

Valentque rationes illae omnes pro cognitione omnium existentium ut patet. Et potest praeterea probari si visio videret se ipsam, videret etiam se perpetuo duraturam, unde illa visio cum essentialiter sit vera, ex sua intrinseca ratione haberet ut postquam facta est nunquam destrueretur à Deo, & hanc non esse necessitatem solum consequenter probabam, quia implicat ut Deus entitatem huius visionis ponat in rerum natura, quin decernat illam in aeternum conservare.

Aliae rationes. Eandem impossibilitatem cognitionis possibilem video aliter probari à recentioribus, v. gr. quia cognitio illa quae adaequatur infinito non posset esse finita, sed aduersarij negabunt esse impossibile: ut detur infinita cognitio: imò & negabunt esse necesse, ut cognitio omnium possibilem in se ipsis sit infinita ut dicam statim. Sed inquit tam implicat ut creatura sciat omnia quae Deus scit, quam ut facere possit omnia quae Deus potest facere. Negari potest paritas, quia implicat ut creatura posset se ipsam primo producere. Denique probat Arrubal, quia ordo transcendentalis determinatus, & indiuiduus, debet habere terminum determinatum quem respicit essentialiter. Sed omne possibile in particulari non est aliquid determinatum, ergo non potest dari ordo transcendentalis ad illud.

Solutio prime dubitationis. Ad primam Respon. creaturas non esse aliquid Dei contentum in eo formaliter, sed esse aliquid, Dei, contentum in eo eminenter, cuius etiam cognitio exigitur ad comprehensionem. Nam si vulgaris tantum sit comprehensio causae non est quidem necesse ut cognoscantur omnes effectus quos illa potest per potentiam obedientialem producere, sed est necesse ut cognoscantur omnes quos potest producere per potentiam naturalem, modo illi nouam aliquam causae perfectionem afferant cuiusmodi sunt illi omnes effectus qui specie differunt, vel qui possunt simul produci. Illi autem effectus qui possunt successiue produci, & solo inter se numero differunt non debent necessarium cognosci quoties comprehenditur causa: hinc fit ut comprehendi à nullo intellectu possit Deus, quia non possunt cognosci omnes effectus specie diuersi, vel etiam solo numero distincti qui produci à Deo possunt simul. Fateor quod Angelus se ipsum nequit comprehendere naturaliter; potest autem supernaturaliter cognoscere suas omnes cognitiones naturales atque ita se ipsum comprehendere, quamuis cognitio illa supernaturalis non attingat se ipsam similiter si Gabriel comprehendatur à Michaele, cognoscantur à Michaele omnes cognitiones naturales Gabrielis, non autem supernaturales, atque adeo Gabriel comprehensionem hanc sui non poterit attingere per actum naturalem, alioqui cognitio attingeret se ipsam, sed poterit illam supernaturali actu cognoscere, quia cognitio illa supernaturalis non cognoscebatur eo actu quo Michael Gabrielem comprehendebat. Formica non potest producere simul effectus infinitos numero diuersos, neque infinitos effe-

ctus distinctos specie, ideoque comprehendi potest quin cognoscantur infiniti effectus.

Ad secundam Resp. Deum infinite penetrari ab eo qui cognoscit infinitas creaturas in Verbo, sed nego requiri ad penetrationem hanc infinitam cognitionem Arithmetice infinitam, sufficit enim cognitio infinita aequualiter & Geometricè. Unde dico posse per cognitionem entitatiue finitam cognosci comprehensiuè creaturas infinitas quia si Deus infinitus videri potest visione finita, multò magis videri possunt visione finita infinitae creaturae cum sit eadem prorsus ratio. Neque valet hic argumentum calculatorum (ut dixi) nam quo plures cognoscuntur creaturae, eo maior est Geometricè perfectio cognitionis, non Arithmetice, id est non per plures gradus sed in diuersa specie.

Instabis potentia quae facere potest infinita etiam syncategorematicè, est infinita categorematicè, cum non aliter probetur infinitas potentiae diuinæ, vel etiam meriti Christi. Ergo cognitio quae attingit infinita est infinita. *Instantia.*

Resp. manifestam esse disparitatem quia potentia productiua necessarium continet formaliter, vel eminenter effectus quos potest producere, ideoque infinita esse debet si producere potest infinita. Cognitio autem cum non contineat obiecta quae cognoscit, finita esse potest, quamuis cognoscat infinita.

Ad tertiam Resp. satis ostensum esse quod sit impossibile ut visio cognoscat distinctè se ipsam. Beatus ex vi suae visionis est beatus essentialiter non integraliter; cognoscere se esse beatum non pertinet ad essentialem beatitudinem, sed ad integrale illius complementum; est enim aliquid connaturaliter debitum beatitudini, & ab illa fluens. Intellectus potest cognoscere se ipsum, cognitio autem se ipsam non potest cognoscere quia intellectus non dicit ordinem essentialem ad obiectum hoc vel illud in particulari quod attingit, sed ad obiectum suum adaequatum quae est ratio communissima entis, atque adeo quando se ipsum cognoscit, non dicit ordinem ad se ipsum, nec est prior se ipso. At verò cognitio transcendentaliter refertur ad obiectum quod cognoscit, & illud praesupponit, ideo est necesse ut se ipsum non cognoscat distinctè, & in particulari: confusè autem, & sub vniuersali aliqua ratione se ipsum potest cognoscere, quia tunc non refertur ad se ipsam. De cognitione diuina quae ab obiecto non specificatur dispar ratio est.

Solutio tertia.

§. III.

Utrum implicet Dei comprehensio ex eo quod adaequari non possit perfectio inrensua Dei.

Alterum probationis allatae membrum erat, exigi ad comprehensionem ut non tantum cognoscatur totum quod est in obiecto, tum formaliter, tum eminenter, sed etiam ut obiectum cognoscatur quantum est cognoscibile, id est ut cognitio totam habeat perfectionem claritatis, & intensionis, ad quam obiectum mouere potest: esse autè impossibile ut Deus cognoscatur quantum est cognoscibilis quod sanè videtur difficilius, quam membrum praecedens.

Primo enim ad comprehensionem nihil ex August. aliud exigitur, quam ut nihil obiecti lateat cognoscentem, sed si cognoscantur omnia quae sunt in Deo formaliter, & eminenter, nihil obiecti latebit cognoscentem, ergo comprehenderetur Deus quamuis non cognoscatur quantum est cognoscibilis. Confirmatur quia nomen comprehensionis à corporali comprehensione ad spiritalem translatus est, sed ut vnum corpus comprehendat aliud corpus, non requiritur aequalitas

Prima dubitatio.

æqualitas nobilitatis, globus enim ferreus comprehendere potest aureum ergo ut comprehendatur Deus æqualitas cognitionis non requiritur.

Secunda
dubitatio.

Secundò, si comprehensio est cognitio quæ cognoscatur obiectum quantum est cognoscibile sequitur formicam à nullo intellectu creato comprehendere posse; nam Angelus, v. g. non potest cognoscere formicam quantum est cognoscibilis: nullus enim Angelus est ita perfectus ut non possit dari alius perfectior cognoscituius formica. Imò illa cognoscibilis est à Deo infinita cognitione, & sicut exigit ab eo fieri sic ab eo exigit cognosci. Neque satis est dicere cum Herice; formicam non exigere cognosci à Deo cognitione ut infinita, sed ut finita: nam formica essentialiter pendet à Deo, ut Deo, & essentialiter infinito, ergo exigit cognosci à Deo ut Deus est, ergo cognitione infinita.

Tertia
dubitatio.

Tertiò, si ad comprehensionem exigitur ut obiectum cognoscatur quantum est cognoscibile, requiritur ut principium cognoscens, sit tam perfectum, quam obiectum cognitum: hoc autem falsum est quia sic neque diuinitus poterit Angelus inferior comprehendere Angelum superiorem. Neque satisfaciunt Ariaga cum ait eleuari posse diuinitus Angelum inferiorem ut producat cognitionem æqualem illi quam produceret Angelus superior: instat enim potest principium cognoscens tunc esse imperfectius obiecto cognito. Recurritur ergo ad perfectionem cognitionis, & quæro cur Deus non possit cognosci cognitione adeo perfectâ ut per illam comprehendatur.

Conclusio.

Dico tertiò, ad veram comprehensionem essentialiter exigitur ut obiectum cognoscatur quantum est cognoscibile: id est ut cognitio tantam habeat perfectionem in ratione cognitionis, seu tantam intentionem & claritatem quantâ ex se obiectum dare potest cognitioni quam specificat. Ita S. Thom. pluribus locis quem sequuntur Thomistæ omnes cum Suarez, Molin. Herice, Arrubi. contra Vasques, Hurtad. Alarcón.

Ratio.

Ratio est, quia ut obiectum comprehendatur, necesse est ut adequetur intelligibilitas intensua obiecti cognitui: si enim cognitio non adequatur illâ, iam non erit cognitio adequata obiecto; sed si non cognoscatur obiectum quantum est cognoscibile, non adequabitur intelligibilitatem eius intensuam: ergo non erit comprehensio. Minor declaratur ex doctrina S. Thomæ, quia quo perfectior est aliqua entitas obiecti eo etiam perfectior est eius intelligibilitas, & amabilitas, id est vis quam habet, ad specificandam sui cognitionem in intellectu, & ad excitandum amorem in voluntate; ergo ut adequetur intelligibilitas obiecti necesse est ut cognitio habeat totam perfectionem quam obiectum dare potest cognitioni, alioqui non est adequata obiecto, sicut effectus non dicitur adequatus causæ qui minor est virtute ipsius causæ, & declarari potest primò ex rebus sensibilibus. Nam qui debiles habet oculos etiam si videat omnes partes solis, non videt tamen illum quantum est visibilis, quia non adequatur visibilitatem eius, cum eius visio non habeat totam claritatem cuius sol potest esse fundamentum, tunc enim sol non illi apparet quantus est, unde argumentor tunc non comprehenditur obiectum, quando non potest discerni quantum illud sit, sed quoties non cognoscitur quantum est cognoscibile non potest discerni quantum illud sit, ut de sole dixi ergo non comprehenditur. Secundò declaratur quia obiectum cognosci potest totum, vel per scientiam vel per opinionem & fidem, nunquam autem dicitur comprehendere quandiu solâ fide, aut opinione cognoscitur, quia non cognoscitur quantum est cognoscibile, cum possit ex se generare cognitionem scientiam.

ificam: ergo requiritur ad comprehensionem ut obiectum cognoscatur quantum est cognoscibile.

Ad primam Resp. satis probatum esse quod ad comprehensionem non sufficit, ut nihil obiecti lateat cognoscens, nisi cognitio totam habeat claritatem & perfectionem ad quam obiectum ex se potest moueri, quia non cognoscitur obiectum quantum est intensiue, sed duntaxat quantum est extensiue cognoscibile. Neque valet argumentum à corporea comprehensione quæ localis solum est, neque intimam penetrationem exigit quam requirit spiritualis comprehensio.

Ad secundam Resp. formicam comprehendere posse ab Angelo, quia cognitio Angeli potest habere totam perfectionem & claritatem quam formica dare potest cognitioni ut cognoscatur quanta sit, perfectio autem illa maior cognitionis quæ in Deo est non oritur à formica, sed à cognoscente. Ad hoc ut obiectum comprehendatur non dixi esse necesse ut cognoscatur obiectum tam perfecte quam potest cognosci, sed tam perfecte quam exigit cognosci specificando ipsam cognitionem. Nam perfectio cognitionis, quæ solum oritur à principio cognoscente, impertinens omnino est ad comprehensionem, perfectio autem cognitionis quæ oritur ab obiecto specificante actum, necessaria omnino est, ut adequetur intelligibilitas obiecti.

Ad tertiam liquet ex dictis quod perfectio principij cognoscentis, ad comprehensionem nihil facit, si aliunde cognitio totam habeat perfectionem quam obiectum specificans ei dare potest.

Sequebatur ut adderemus inuisibilitati, & incomprehensibilitati Dei, eius ineffabilitatem, quomodo scilicet nullum dari Deo possit nomen quod ipsum significet. Sequitur autem ex his quæ hactenus dicta sunt. Primò, nullum nomen imponi posse Deo à viatoribus, quod significet, vel Deo, vel beatis, vel viatoribus Deum comprehensiuè aut quidditatiuè, quia viator conceptum (ut dixi) habere de Deo non potest quidditatiuè aut comprehensiuè, sed imponere nemo potest nomen rei cuiuspiam, nisi iuxta modum quo illam concepit, ergo viator nullum imponeret potest Deo nomen quo significetur quidditatiuè, aut comprehensiuè, quamuis sine dubio imponere illi possit nomen significans Deum propriè, sed confusè tantum, non quidditatiuè. Sequitur secundò beatos imponere posse Deo nomen quo significetur ipsis beatis quidditatiuè non quo significetur eo modo viatoribus, quia beati cognoscunt quidditatiuè Deum, ergo formare possunt aliquod nomen quo inuicem loquentes Deum significant quidditatiuè, non quod illud nomen per se representet Deum quidditatiuè quod dixi esse impossibile, sed quod illi qui cognitionem habent quidditatiuam Dei hoc representet. Ipsi autem viatoribus nomen illud non significaret Deum quidditatiuè, quia illis ea cognitio non potest conuenire. Sequitur tertiò quod neque ipse Deus imponere sibi, possit nomen per quod significetur ulli creaturæ comprehensiuè. Habet autem nomen per quod ipse sibi eo modo representetur, & de facto huiusmodi nomen eius, est sine dubio, verbum eius. Creaturis ipsis etiam viatoribus significari Deus ipse potest nomine aliquo imposito à Deo per quod tamen neque comprehensiuè, neque quidditatiuè significetur, perfectissimo tamen quodam modo representatur quantum potest representari creaturis, quod libenter dicerem esse nomen *DES*, Nisi vni tantum diuinæ personæ additum esset.

DISPUT.